

Nachtdier

Maarten van Rossem

‘Mij ontbreekt het totaal aan elke vorm van avontuur. Het liefst ga ik niet verder dan Texel’

Vroege vogel

Philip Freriks

‘Ik zie mezelf niet meer zoals vroeger in een Lelijk Eendje naar Noord-Afrika vertrekken’

Een plekje in Guinness World Records als oudste presentatieduo ter wereld zou leuk zijn, menen Maarten van Rossem (1943) en Philip Freriks (1944). Gelukt is het nog niet. Wél zijn ze samen terug op tv! Met dezelfde vriendschappelijke dynamiek als in *De slimste mens* reizen ze in het tv-programma *Maarten en Philip op het spoor* door Europa. Maarten actief in de nacht, Philip vroeg uit de veren.

INTERVIEW: INGRID SPELT | BEELD: JANITA SASSEN

HET DUO

“Is Philip er nog niet? Dat is niets voor hem,” zegt historicus en Amerikadeskundige Maarten van Rossem als hij, nonchalant gekleed in zijn typerende zwarte outfit, komt aanslenteren. We lopen alvast naar binnen en nemen plaats aan zijn vaste interviewtafel in restaurant Wilhelminapark in Utrecht, op een steenworp afstand van zijn huis. Eerder liet Maarten weten niet graag naar Amsterdam te komen waar Philip Freriks, die in Parijs woont en regelmatig op Corsica verblijft, een appartement heeft. Volgens Maarten ‘een hopeloze stad voor de automobilist die van buiten komt’. Dus pakt de oud-buitenlandcorrespondent en nieuwslezer van het *NOS Journaal* met alle liefde de trein naar Utrecht. Rond aanvang van ons gesprek mailt hij: ‘De trein is vertraagd en ik ook. Tot zo.’

Om de tijd te ‘doden’ praten we over Maartens geliefde vakantie-eiland Texel, zijn eigen tijdschrift *Maarten!*, de relativiserende podcast *Maarten van Rossem*, die hij samen met journalist Tom Jessen maakt in een stilstaande auto voor zijn huis, en de opnames van het tv-programma *De meester en de gids* waarin BN’ers aan de slag gaan als museumgids onder leiding van Özcan Akyol. Maarten is het vaste jurylid. En, hij geeft een update over de gezondheid van zijn broer Vincent (*Hier zijn de Van Rossems* en *De broeders Van Rossem* – red.). “Tweeënhalf jaar geleden kreeg Vincent de diagnose longkanker en tegen elke verwachting in is hij er gelukkig nog. De *midterms*, de tussentijdse Amerikaanse verkiezingen die voor Trump cruciaal zijn, zal Vincent halen. Niet dat hij er anders veel aan zou missen...”

Treinen door Europa

Zeventien minuten later schuift Philip met een vleugje gedistingeerde Parijse *swung* aan. “Op het station ben ik direct in een taxi gesprongen. Hoe staat het leven, Maarten?” De opnames van *Maarten & Philip op het spoor* zitten er alweer een maand op. Na vijf minuten kletsen over het wel en wee in huize Van Rossem, lekkages, duiken we in hun nieuwe tv-programma. Na 12,5 jaar *De slimste mens* – met fans van jong tot oud, ook tijdens de fotoshoot in het park vragen studenten om een geslaagde selfie met het duo – zijn ze terug. Opnieuw kunnen we genieten van hun onderlinge chemie. Maarten die er op los ‘ouwehoert’, zijn *Theaterlezing Maarten van Rossem* loopt stevast een half uur uit, en Philip beminlijk en to the point. In al die jaren hebben ze een vriendschappelijke werkrelatie opgebouwd, verklaren ze deze publiekelijk vastgestelde chemie. Bij elkaar over de vloer komen ze niet. Voor hun nieuwe programma reizen Maarten en Philip in vijf afleveringen per trein door Europa, van de Baltische kust in Litouwen tot in Spanje waar ze op zoek gaan naar de ziel van Europa.

Welke stad heeft jullie gecharmeerd?

Maarten: “Wenen is een mooie historische stad. Ik ben er vaker geweest, maar elke keer ben ik weer onder de indruk.”

Philip: “Maarten nam me mee naar prachtige musea. Het zit niet in de serie, maar voor mij was het een hoogtepunt. Vilnius in Litouwen vond ik interessant vanwege de communistische geschiedenis. Het land heeft een enorme inhaalslag ►

Maarten
‘Je wordt al snel
als extreemlinks
gezien als je er
andere opvattingen
op nahoudt’

Philip
‘Je moet wel
extreemrechts
zijn om Maarten
extreemlinks te
noemen’

gemaakt, maar grenst aan Kaliningrad, Russisch grondgebied. Het raakte me dat bij de jongens de spanning hoog is vanwege de oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Voor deze jongeren is het zo dichtbij. Ze zijn erop voorbereid dat ze het leger in moeten.”

Maarten: “In Nederland voeren we de discussie over het invoeren van de dienstplicht, maar dat lijkt mij volstrekte onzin. Ik erger me ook aan de oorlogspropaganda van Rutte in zijn functie als secretaris-generaal van de NAVO. Ik denk dat het allemaal wel meevalt. Poetin heeft helemaal geen belang bij een Derde Wereldoorlog.”

Philip: “Of een Derde Wereldoorlog realistisch is of niet, ik maak me wél zorgen over de aan de macht zijnde populist en elementen in de samenleving die op de jaren 30 lijken. Ik vind het nogal wat dat je je als Litouwse jongen al zo jong bewust bent van mogelijk gevaar en zegt: ‘Ik ben er klaar voor.’ Nederlandse jongeren denken daar helemaal niet over na. Voor hen is de oorlog ver weg.”

Democratie en streven naar vrijheid hebben ze allebei hoog in het vaandel staan. Dat zie je vaker bij tweede generatie oorlogskinderen, die opgegroeid zijn in de sobere jaren 50, leggen ze uit. Bij Philip kwam er een extra dimensie bij. Zijn oudere broer Jantje werd vlak voor zijn 10de verjaardag gedood door een verdwaalde kogel tijdens de bevrijding van Groningen.

Philip: “Het verdriet om zijn verlies was voelbaar in ons gezin. Thuis werd vaak gesproken over ‘dit nooit meer’. Mijn ouders waren ook zeer politiek en maatschappelijk betrokken. Het streven naar vrijheid kreeg ik van ze mee en heeft eraan bijgedragen dat ik journalist wilde worden.”

Maarten: “Ik kwam bijna om het leven door een inslag van een bombardement. De scherven hingen in de boom boven de kinderwagen waarin ik lag. Volgens een psycholoog, die ik raadpleegde toen ik niet lekker in mijn vel zat en wilde stoppen bij de universiteit, had ik mijn destijds sombere inslag te danken aan het bombardement. Maar bij ons thuis waren de gevolgen van de oorlog natuurlijk niet zo groot als bij Philip.”

Philip: “Ik heb een bevlieging voor oorlog ontwikkeld: een mengeling van angst en fascinatie.”

Jullie worden gezien als linkse rakkers?

Maarten: “Tegenwoordig word je al snel als extreemlinks gezien als je er andere opvattingen op nahoudt.”

Philip: “Je moet wel extreemrechts zijn om Maarten extreemlinks te noemen. Fundamenteel zijn Maarten en ik het meestal met elkaar eens. We herkennen elkaar door ons verleden, de tijd waarin we opgroeiden en spreken dezelfde taal. Ik ben alleen minder uitgesproken en soms wat aarzelender in het vormen van mijn mening.”

Maarten: “Mijn mening komt er zo radicaal mogelijk uit. Dan zit ik in de taxi terug van een talkshow en denk ik: misschien had ik het iets anders moeten formuleren. ‘Wat moet die oude vieze man op tv’, dit soort opmerkingen kom ik tegen op social media. Dat heeft met mijn politieke opvattingen te maken. Zover zijn we afgedreven. Maar ik neem het niet al te serieus.”

Philip: “Daar heb ik geen last van. Maarten zit ook regelmatig bij talkshows en maakt meer tv-programma’s.”

Maarten: “In het verleden ben ik meermaals gecancelld. Redacties nodigden mij niet meer uit als deskundige, omdat ik bijvoorbeeld een afwijkende mening had over 9/11 en de inval van Amerika in Irak. Ze hadden genoeg van mijn relativeringen. In die tijd kreeg ik regelmatig haatmails.”

Philip: “De media buigen voor de publieke opinie. Dat heeft ook wel te maken met te schijterig zijn voor reacties.”

Philip
‘Ik heb een bevlieging voor oorlog ontwikkeld: een mengeling van angst en fascinatie’

Wilhelminapark, studenten maken een selfie met Maarten en Philip

Komen jullie uit liefdevolle gezinnen?

Maarten: “Bij ons thuis was er altijd ruzie. Als ik uit school kwam, moest ik de stemming peilen. Dat is vast ook een reden waarom ik niet van conflicten houd. Mijn ouders scheidden eind jaren 50, een schande in die tijd, maar voor mij voelde het uiteindelijk als een zegen. De rust keerde terug in huis. Na de scheiding kreeg ik een leukere vader, die entomoloog was, terug. Eindelijk hadden we leuke gesprekken als ik bij hem was. Ik trok in mijn jeugd veel met mijn overleden zus Sis op; ze voelde als een tweelingzus. Vincent is zeven jaar jonger. Mijn vader hertrouwde en kreeg nog drie kinderen. Ik heb daar nooit moeite mee gehad. Mijn moeder was streng en rechtlijnig; af en toe kreeg ik een forse tik. Ik leerde ervan dat ik mijn kinderen absoluut

niet zou slaan. Ik heb ook een sterke band met mijn zoon, dochter en de kleinkinderen. We zien elkaar regelmatig. Over de scheiding is mijn moeder nooit heen gekomen. Op haar sterfbed dacht ze dat ik mijn vader was. ‘Rotzak’ was het laatste dat ze tegen mij zei. Pijnlijk.”

Philip: “Mijn ouders bleven bij elkaar tot hun dood. Ze hadden een goed huwelijk. Ik kom uit een evenwichtig gezin met een oudere broer en een jongere zus, en ik herinner me niet dat er structurele spanningen waren. Nadat mijn vader, die tot zijn pensioen bij de Nederlandse Spoorwegen werkte, overleed, begon ik net om de week als nieuwslezer bij de NOS. De ene week was ik in Parijs, de andere in Hilversum. De eerste tijd logeerde ik die werkweken bij mijn moeder. Dat was ook fijn voor haar.” ▶

Maarten
'Als student was ik al een nachtmens, en dat schema heb ik altijd aangehouden'

Philip 'Ik wilde een groots en meeslepend leven in een wereldstad'

Philip stond als twintiger avontuurlijk in het leven. Hij vertrok naar Parijs en wilde het daar gaan maken als buitenlandcorrespondent. "Een beetje naïef. Van de paar tientjes die ik als journalist verdiende, kon ik niet leven. Ik was een type van twaalf ambachten en dertien ongelukken, en had verschillende bijbaantjes." In Utrecht deed Maarten zijn studie Geschiedenis op z'n dooie akkertje.

Maarten: "Op de lagere en middelbare school was ik overijverig. Dus besloot ik om het er als student van te nemen. Acht jaar deed ik over mijn universitaire studie. Mijn tijd besteedde ik vooral aan lezen. Daarnaast was ik actief in de studenten-politiek. Het heeft overigens wel even geduurd voor ik gewend was aan de grote stad."

Philip: "Ik was juist dolblij dat ik het saaie Utrecht kon verlaten."

Maarten: "Saai vond ik het niet. Ik zag ook wel de voordelen van de stad. Ik was een fervent bioscoopbezoeker en ging graag naar de nachtvoorstellingen. Toen was ik al een nachtmens, en dat schema heb ik altijd aangehouden. Als student sloeg ik de ochtendcolleges over en nu werk ik niet voor één uur 's middags."

Philip: "In die tijd moeten onze levens elkaar hebben gekruist. We kwamen in dezelfde bioscopen. Wat Maarten met zijn studie heeft gedaan, deed ik met het behalen van mijn middelbareschool-diploma. Vanaf mijn 16de werkte ik al voor *Het vrije volk*. In plaats van huiswerk maken, ging ik uit school direct door naar de redactie. Ik wist wel dat ik na het behalen van mijn diploma niet als leerling-journalist moest beginnen. Dan zou ik mijn hele leven vastzitten in een stad in de regio. Ik wilde een groots en meeslepend leven in een wereldstad. Eenmaal in Parijs ben ik daar, geïnspireerd door de maandenlange studenten-opstand, politicologie gaan studeren. Ik demonstreerde niet, maar voelde me wel verbonden met

10X KORT

In de koelkast?

"Witte wijn."

Altijd bij je?

"Telefoon."

Trots op?

"Mijn zoon."

Hekel aan?

"Dit soort lijstjes."

Groot voorbeeld?

"Koos Postema."

Beste jazzmuzikant?

"Miles Davis."

Onweerstaanbaar?

"Reizen per trein."

Moet je zien in Parijs?

"Galerij/tuin Palais Royal."

Ontspannen met?

"Een film."

Levensmotto?

"Blijf ademhalen."

mijn leeftijdsgenoten. Het was fantastisch om deze vrolijke anarchie mee te maken."

Philip leerde zijn vrouw Lili kennen op een Franse camping. Hij nam haar op zijn perskaart mee naar een befaamd jazzfestival in de buurt. Ze correspondeerden en de rest is geschiedenis. Samen kregen ze een zoon. "Zij was de reden dat ik als beginnend buitenlandcorrespondent voor wereldstad Parijs koos." Maarten liep Winnie (oud-hoofdredacteur van *Margriet – red.*) in het studentenleven op een feestje tegen het lijf. Zowel bij Maarten als Philip groeide de liefde voor hun wederhelft. "Op slag verliefd worden, lijkt mij een stoonis." Zowel Maarten als Philip vielen voor die tijd op uitgesproken geëmancipeerde vrouwen. De eerste jaren verdienden zij groten-deels de kost.

Maarten: "In mijn geval heeft dat héél lang geduurd. Pas nadat ik naast mijn colleges lezingen gaf en als Amerikadeskundige werd gevraagd bij talkshows, kwam ik in de buurt van Winnies salaris."

Philip: "Ik had er ook totaal geen moeite mee dat Lili, die een tijdje bij een bank werkte, tijdens onze eerste jaren in Parijs meer verdiende dan ik. Ik vond wel dat zij er niet alleen voor moest opdraaien en zocht snel werk. Emancipatie kreeg ik ook wel van mijn moeder mee. In 1953 was zij al PvdA-raadslid. Als mijn moeder naar een vergadering ging, kookte mijn vader. Vooruitstrevend, maar vrouwen waren in die tijd ook wel een excuus-truus. In de praktijk hadden ze niet heel veel in te brengen." ►

Maarten

‘Op slag verliefd worden lijkt mij een stoornis’

10X KORT

In de koelkast?

“Peterselie.”

Altijd bij je?

“Tempozakdoekjes.”

Trots op?

“Handschrift.”

Hekel aan? “Lawaai.”

Groot voorbeeld?

“Geen.”

Beste Amerikaanse president?

“F.D. Roosevelt.”

Onweerstaanbaar?

“Malaga-ijs.”

Mooiste plek op Texel?

“Waddenfietspad.”

Ontspannen met?

“De krant.”

Levensmotto?

“Geen.”

vanuit realisme en tolerantie. Zo voorkom je teleurstellingen.”

Philip: “Ja, samenleven is een kunst.”

Misschien hebben jullie nog zo’n tien jaar. Hoe ziet dat decennium eruit?

Maarten: “Zo lang en zoveel mogelijk werken.”

Philip: “Die ambitie heb ik niet. Natuurlijk blijf ik leuke programma’s maken zoals *Maarten & Philip op het spoor*, *Oorlogsalbums* en *In de voetsporen van*, maar zoveel mogelijk werken staat niet op een. Ik pik de krenten uit de pap.”

Maarten: “Ik kijk uit naar elk leuk tv-format, maar ik sta bijna dagelijks wel even stil bij de naderende dood. Hoe wil ik aan mijn einde komen?”

Philip: “Je weet dat de dood dichterbij komt, maar het is niet iets wat voortdurend in mijn hoofd zit. Als je gezond bent, heb je toch nog altijd het gevoel dat je 17 bent. Bij wijze van spreken. Ik denk wel steeds vaker: dit ga ik niet meer halen.”

Maarten: “Dat we in 2050 klimaatneutraal moeten zijn bijvoorbeeld?”

Philip: “Ja, dat...”

Stel, je kunt voor een oneindig leven kiezen...

Maarten: “Alleen als de mensen van wie ik houd net als ik onsterfelijk zijn.”

Philip: “Over deze vraag ga ik niet nadenken. Zo onzinnig.”

Welke muziek wordt er gedraaid op jullie begrafenis of crematie?

Philip: “Iets van het album *Kind of blue* van Miles Davis.”

Maarten: “*We’ll meet again* van Vera Lynn.”

Maarten en Philip op het spoor is deze maand te zien bij Omroep MAX.■

Is het avontuur nog steeds belangrijk in het leven?

Philip: “Ik zie mezelf niet meer zoals vroeger in een Lelijk Eendje naar Noord-Afrika vertrekken. Als we drie maanden hadden gewerkt, en wat hadden gespaard, gingen we een maand op vakantie. Na terugkomst vond je zo weer ander werk als je niet te kieskeurig was. ’s Avonds kon het behoorlijk koud zijn in Marokko of Algerije en dan haalden we de achterbank uit de auto. Kokkerelden we achterin op zo’n campinggaspitje. Een geweldige tijd.”

Maarten: “Mij ontbreekt het totaal aan elke vorm van avontuur. Het liefst ga ik niet verder dan Texel. Maar mijn broer Vincent deed precies hetzelfde. Met een Volkswagenbusje vertrok hij naar Marokko en rookte daar hasjiesj op het strand. Hij deed alles wat God verboden had. Na z’n 30ste is alles goed gekomen en is hij net als ik cum laude afgestudeerd.”

Philip: “Ik was meer van de wijntjes, en wijn en een jointje gaan niet samen. Wel geprobeerd, maar dan kotste ik de hele boel weer uit.”

Jullie zijn al decennialang samen met dezelfde vrouw. Hoe doen jullie dat?

Maarten: “Ik heb me altijd voorgenomen om niet te gaan scheiden. Ook al voelde het voor mij destijds als een zegen. Kinderen komen hoe dan ook in een loyaliteitsconflict terecht. Zo’n afspraak met jezelf is misschien wel het geheim van een goed huwelijk. Elke relatie heeft zijn ups en downs. Een huwelijk moet je ook bezien

CV MAARTEN

Professor Maarten van Rossem (1943, Zeist) is historicus en Amerikadeskundige. Hij schreef diverse bestsellers zoals *Waarom is de burger zo boos?* en *Nederland volgens Maarten van Rossem. De 21e eeuw die in 1979 begon* verscheen dit jaar. Sinds 2008 heeft hij zijn eigen magazine *Maarten!*. Op tv was hij te zien in *Hier zijn de Van Rossems*, *De broeders Van Rossem*, *Van Rossem for president* en in *Wortelboer en Van Rossem*, en was hij het jurylid van *De slimste mens*. Hij toert met zijn *Theaterlezing Maarten van Rossem* door het land. En is vanaf 1 september 6x op NPO2 te zien als vast jurylid in het nieuwe tv-programma *De Meestergids*. Maarten is als Amerikadeskundige regelmatig gast bij diverse talkshows. Hij werd benoemd tot bijzonder hoogleraar.

CV PHILIP

Philip Freriks (1944, Utrecht) is journalist en presentator. Hij werkte als buitenland-correspondent in Parijs voor diverse omroepen en kranten. Van 1996 tot 2009 was hij nieuwslezer bij het NOS Journaal. Philip presenteerde onder meer *Groot dictee der Nederlandsche taal*, *Een Hollander in Parijs*, de serie *In de voetsporen van*, *Oorlogsalbums* en *De slimste mens*. Hij schreef *Jantje*. Philip is benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau en onderscheiden met het Franse Chevalier de l'Ordre du Mérite.